

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

**ZASADY IDENTYFIKACJI
INTELIGENTNYCH
SPECJALIZACJI
WOJEWÓDZTWA
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO**

Olsztyn, październik 2019

Spis treści

1. WSTĘP	3
2. INTELIGENTNE SPECJALIZACJE WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO	4
3. IDENTYFIKACJA NOWYCH INTELIGENTNYCH SPECJALIZACJI WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO	7
3.1 MASA KRYTYCZNA	7
3.2 DIAGNOZA	8
3.3 PROGRAM ROZWOJU SEKTORA	9
3.4 PODDZIAŁANIE 1.2.3 PROFESJONALIZACJA USŁUG OŚRODKÓW INNOWACJI REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO NA LATA 2014-2020	10
4. ZGŁOSZENIE PROGRAMU ROZWOJU I WERYFIKACJA PROPOZYCJI	10
4.1 ZGŁOSZENIE PROGRAMU ROZWOJU	10
4.2 WERYFIKACJA FORMALNA	10
4.3 ZESPÓŁ EKSPERTÓW	10
5. PRZYJĘCIE SPECJALIZACJI	11

1. Wstęp

Niniejszy dokument zawiera opis zasad, na podstawie których Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego poczynawszy od przyjęcia zaktualizowanej *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2030 r.* będzie dokonywał identyfikacji nowych regionalnych inteligentnych specjalizacji (IS).

Inteligentne specjalizacje rozumiane są jako „obszary gospodarcze”, bazujące na potencjale naukowym i badawczo-rozwojowym, wykształconym w regionie, a także na innych regionalnych potencjałach rozwojowych, skoncentrowane na niewielkiej liczbie priorytetów, oparte na obiektywnych danych i dowodach¹. Podstawowym założeniem koncepcji IS jest podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności regionów na bazie ich potencjału endogenicznego i branż już w nich funkcjonujących. Mogą to być zarówno specjalizacje w ramach jednego sektora, jak i przedsięwzięcia międzysektorowe pozwalające na osiągnięcie specyficznej przewagi konkurencyjnej².

Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej, która upowszechniła koncepcję inteligentnej specjalizacji, identyfikacja specjalizacji opiera się na 4 głównych zasadach (tzw. 4C): *choices* - wybory, *critical mass* – masa krytyczna, *competitive advantage* - przewaga konkurencyjna oraz *collaborative leadership* - wspólne przywództwo. Opisane w niniejszym dokumencie założenia respektują wszystkie powyższe zasady. Wyłonienie specjalizacji będzie bowiem możliwe pod warunkiem przeprowadzenia rzetelnej diagnozy potwierdzającej istnienie obiektywnych przesłanek opartych na danych statystycznych do dokonania takiego wyboru, zgromadzenia odpowiedniej liczby podmiotów zdolnych do tworzenia nowych rozwiązań opartych na innowacjach i działalności badawczo-rozwojowej, których potencjał stanowi o istnieniu przewagi konkurencyjnej również w wymiarze międzynarodowym, a ich wzajemne relacje są wystarczające silne, by utworzyć sieć powiązań i współpracy. Istotne jest więc, by w proces wyłaniania nowych przewag gospodarczych regionu (zwany procesem *przedsiębiorczego odkrywania*) włączone były nie tylko firmy, ale również instytucje z ich otoczenia, w tym jednostki naukowe, administracja oraz użytkownicy innowacji.

Proces identyfikacji kolejnych specjalizacji oparty będzie na podejściu oddolnym, w którym inicjatywa pozostaje po stronie interesariuszy. Ich rolą w procesie będzie przygotowanie diagnozy oraz programu rozwoju wybranego sektora. Przygotowane w ten sposób propozycje nowych specjalizacji podlegać będą formalnej weryfikacji poprawności i kompletności złożonych dokumentów oraz analizie niezależnego Zespołu Ekspertów wg określonych wcześniej kryteriów. Następnie, po omówieniu ich na forum Regionalnego Komitetu Sterującego ds. Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego zostaną przedłożone Zarządowi Województwa do ostatecznej akceptacji.

W trosce o zapewnienie szerokiego dostępu do procesu identyfikacji specjalizacji, nie zakłada się ograniczeń podmiotowych – propozycje Programu Rozwoju, a tym samym nowej regionalnej inteligentnej specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego, będzie mógł złożyć dowolny

¹ Foray, D, Goddard, J, Beldarrain, XG, Landabaso, M, McCann, P, Morgan, K, Nauwelaers, C & Ortega-Argilé, R 2012, *Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS 3)*, Smart Specialisation Platform S3

² Słodowa-Hełpa M., *Inteligentna specjalizacja polskich regionów warunki, wyzwania i dylematy*. Roczniki Nauk Społecznych, Tom 5(41),

podmiot, pod warunkiem, że do opracowania swojej propozycji zaangażuje odpowiednio liczną grupę interesariuszy.

Mając świadomość niezbędnych nakładów pracy i złożoności procesu, Zarząd Województwa przygotowuje również ścieżkę dofinansowania przygotowania diagnozy i programów rozwoju w ramach Poddziałania 1.2.3 Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020. Będą z niej mogli skorzystać wyspecjalizowane instytucje otoczenia biznesu (tzw. ośrodki innowacji³), których zadaniem będzie animowanie współpracy i wsparcie innych podmiotów w opracowaniu propozycji nowych specjalizacji (o ile złożone wnioski o dofinansowanie spełnią kryteria wyboru projektów).

2. Inteligentne specjalizacje województwa warmińsko-mazurskiego

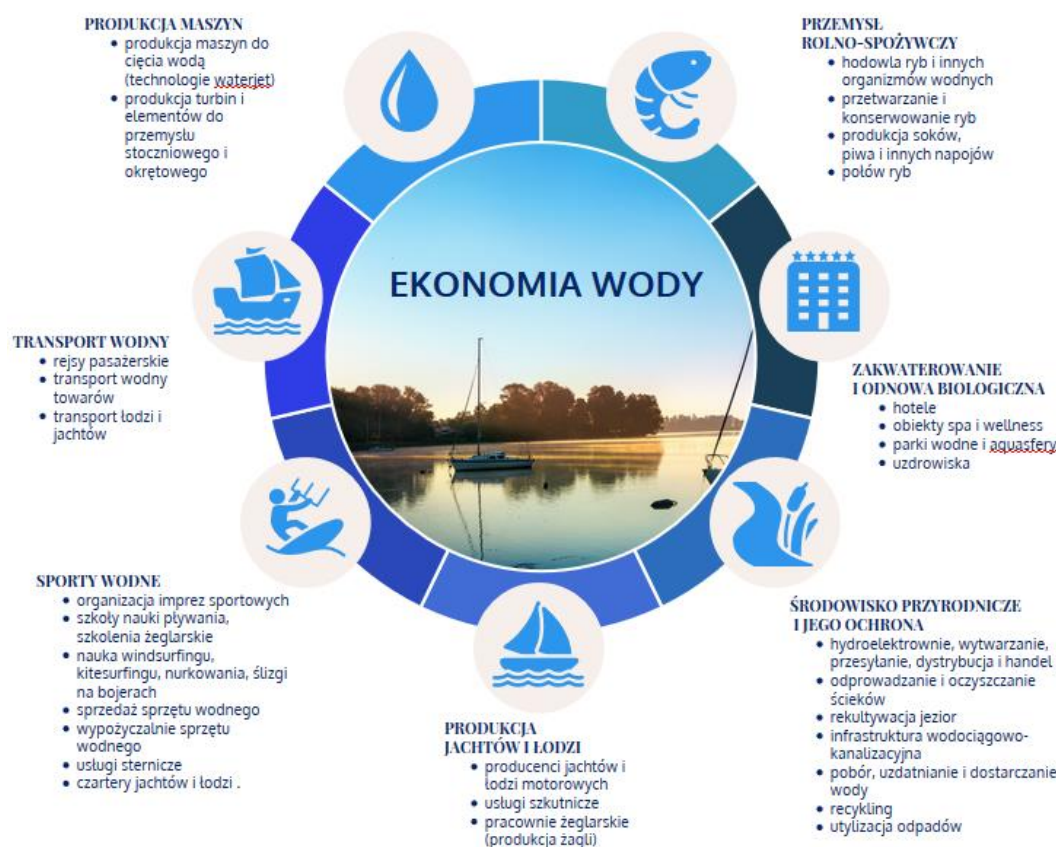
Inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur po raz pierwszy zdefiniowane zostały w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025*, która została przyjęta Uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr XXVIII/553/13 z dnia 25 czerwca 2013 r.

Identyfikacja specjalizacji opierała się na zasadzie partnerstwa tj. współpracy władz samorządu województwa z podmiotami reprezentującymi różnorodne środowiska oraz instytucje w ramach otwartej debaty publicznej prowadzonej na różnych poziomach (tzn. przy ścisłej współpracy ze środowiskiem gospodarczym, naukowym, administracją publiczną oraz społecznością). Przeprowadzono pogłębione analizy i diagnozy a także zorganizowano spotkania, debaty i dyskusje w gronie zespołów roboczych, Regionalnego Komitetu Sterującego ds. Regionalnej Strategii Innowacyjności, oraz konsultacje z mieszkańcami regionu i przedstawicielami środowiska gospodarczego.

W wyniku powyższej, szeroko zakrojonej debaty społecznej, osiągnięto konsensus wobec faktycznych przewag konkurencyjnych regionu i tym samym wypracowano ostateczny obraz inteligentnych specjalizacji regionalnych, tj. „ekonomia wody”, „drewno i meblarstwo” oraz „żywność wysokiej jakości”, które bazują na mocnych stronach regionu, jego konkurencyjności i potencjale rozwojowym.

³ Ośrodek innowacji - należy przez to rozumieć osobę prawną, jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której odrębne przepisy przyznają zdolność prawną lub jednostkę organizacyjną samorządu terytorialnego, prowadzącą działalność w celu zapewnienia korzystnych warunków dla powstania lub rozwoju przedsiębiorców prowadzących działalność badawczą, rozwojową lub innowacyjną, która nie działa w celu osiągnięcia zysku lub przeznacza zysk na cele związane z zapewnieniem korzystnych warunków dla powstawania lub rozwoju przedsiębiorców prowadzących działalność badawczą, rozwojową lub innowacyjną; działalność ośrodka innowacji polega na świadczeniu usług badawczo-rozwojowych, szkoleniowych lub doradczych w zakresie badań naukowych, prac rozwojowych, działalności innowacyjnej, transferu technologii lub praw własności intelektualnej, a także usług dzierżawy, najmu nieruchomości lub infrastruktury technicznej, w tym również do celów prowadzenia badań naukowych, prac rozwojowych lub działalności innowacyjnej (źródło: Szczegółowy opis osi priorytetowej Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur)

Przykładowe elementy każdej ze zidentyfikowanych specjalizacji obrazują poniższe schematy⁴:

⁴ Więcej w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

Ponadto wskazano pięć zagadnień horyzontalnych – wspólnych dla trzech ww. specjalizacji. Poprawa sytuacji w tych obszarach determinuje efektywny rozwój podmiotów gospodarczych funkcjonujących w zidentyfikowanych regionalnych inteligentnych specjalizacjach. Są to: technologie informacyjno-komunikacyjne, finansowanie, logistyka, targi i promocja, bezpieczeństwo.

Jak wynika z danych gromadzonych na potrzeby monitorowania regionalnych IS, aktualna sytuacja w tych sektorach gospodarki, które objęte są specjalizacjami oraz popyt na wsparcie ze środków unijnych w tych obszarach potwierdzają trafność dokonanego wówczas wyboru. Polityka koncentracji na tych obszarach gospodarczych, które mają potencjał do tworzenia przewag konkurencyjnych regionu będzie więc kontynuowana i pogłębiana w sposób jak najbardziej angażujący środowiska: naukowe, biznesowe i ich otoczenie.

3. Identyfikacja nowych inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego

Proces aktualizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego* zintensyfikował dyskusję nad wyborami strategicznymi, do których należą Inteligentne specjalizacje. Dotychczasowe podejście pokazuje, że trafnie zdefiniowano inteligentne specjalizacje oraz popyt na wsparcie publiczne tych sfer gospodarki, które chcą się rozwijać poprzez innowacyjność. Jednocześnie należy być otwartym na pojawiające się nowe dynamiczne sektory. Cechą charakterystyczną koncepcji inteligentnych specjalizacji jest proces przedsiębiorczego odkrywania, w trakcie którego nie tylko dyskutuje się nad możliwościami podniesienia efektywności relacji biznes – nauka, ale również poszukuje się nowych specjalizacji. Ma to szczególnie istotne znaczenie w sytuacji szybko zmieniających się warunków gospodarczych. Optymalne rezultaty tego procesu mogą zostać osiągnięte wyłącznie pod warunkiem zapewnienia przestrzeni do oddolnych inicjatyw ze strony zainteresowanych przy koordynującej roli samorządu województwa. Mając na uwadze powyższe przyjęto ścieżkę identyfikacji nowych inteligentnych specjalizacji zapewniającą ciągłość procesu przedsiębiorczego odkrywania oraz zaangażowanie interesariuszy i umożliwiającą ich realny wpływ na politykę innowacyjną regionu. Schemat procesu przedstawiono poniżej:

3.1 Masa krytyczna

W koncepcji inteligentnej specjalizacji kwestia wyboru priorytetów i alokacji zasobów rozwiązywana jest poprzez udział interesariuszy ze świata przedsiębiorczości, którzy powinni wyłonić najbardziej obiecujące obszary dla rozwoju regionu w przyszłości na drodze procesu określanego jako „proces przedsiębiorczego odkrywania”. Proces ten ma zademonstrować, z czym dany region lub kraj⁵ radzi

⁵ Inteligentne specjalizacje mogą być również identyfikowane na poziomie kraju

sobie najlepiej w dziedzinie badań, rozwoju i innowacji (B+R+I), zgodnie z założeniem, że to właśnie interesariusze zajmujący się przedsiębiorczością mają najlepszą wiedzę lub mogą najbardziej trafnie ustalić, co jest mocną stroną ich aktywności⁶.

Warunkiem niezbędnym dla konkurowania wybranego obszaru gospodarki regionalnej w skali międzynarodowej jest uzyskanie niezbędnej masy krytycznej, rozumianej jako odpowiednia ilość zasobów wiedzy, technologii oraz powiązanych ze sobą podmiotów współpracujących w określonej dziedzinie. Te połączone zasoby tworzą siłę zdolną zbudować przewagę konkurencyjną regionu.

Na potrzeby identyfikacji nowych regionalnych inteligentnych specjalizacji określono minimalną liczbę interesariuszy, którzy muszą zostać zaangażowani w proces opracowania diagnozy i Programu Rozwoju Sektora, tj. **20 podmiotów, w tym minimum 15 przedsiębiorstw należących do sektora MŚP (prowadzących działalność w województwie warmińsko-mazurskim) oraz co najmniej jedna jednostka naukowo-badawcza**. Informacja o zaangażowanych podmiotach będzie zawarta w Programie Rozwoju Sektora.

3.2 Diagnoza

Diagnoza stoi u podstaw wszystkich procesów planistycznych, w tym również planowania strategicznego na poziomie regionu. Proces identyfikacji regionalnych inteligentnych specjalizacji również musi opierać się na solidnej analizie regionalnej gospodarki, społeczeństwa i struktury innowacji, obejmującej zarówno ocenę istniejących zasobów, jak i perspektyw rozwojowych na przyszłość. Potencjał istniejący w wybranym sektorze musi więc zostać wiarygodnie potwierdzony zarówno danymi wskazującymi na zakorzenienie określonej dziedziny w gospodarce regionu, istnienie odpowiednich zasobów umożliwiających konkurowanie na arenie międzynarodowej jak i diagnozie jego mocnych i słabych stron. Wzór diagnozy stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu.

Diagnoza przedłożona wraz z Programem Rozwoju Sektora musi zatem obejmować co najmniej analizę następujących zagadnień⁷:

- struktura gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego w sektorze
- potencjał innowacyjny przedsiębiorstw działających z sektorze na terenie województwa warmińsko-mazurskiego
- potencjał eksportowy sektora
- łańcuchy wartości w wymiarze regionalnym i ponadregionalnym⁸

⁶ Foray, D, Goddard, J, Beldarrain, XG, Landabaso, M, McCann, P, Morgan, K, Nauwelaers, C & Ortega-Argilé, R 2012, *Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS 3)*, Smart Specialisation Platform S3

⁷ Wraz z podaniem źródła danych

⁸ **Łańcuch Wartości (Value Chain)** - opisuje cały zakres działań podejmowanych przez przedsiębiorstwa w celu wprowadzenia produktu od jego koncepcji do jego końcowego zastosowania i poza nim, zaczynając od projektowania, produkcji, marketingu, dystrybucji i wsparcia aż do momentu, gdy trafia on do ostatecznego konsumenta. W wymiarze ponadregionalnym oznacza to etapy produkcji w różnych obszarach geograficznych, zarówno w obrębie, jak i między krajami, które łączą się we wspólnym procesie produkcyjnym.

- potencjał naukowy w regionie oraz poza regionem na potrzeby rozwoju podmiotów danego sektora w województwie warmińsko-mazurskim
- stan współpracy na linii biznes-biznes oraz biznes-nauka
- instytucje otoczenia biznesu wspierające sektor na terenie województwa warmińsko-mazurskiego
- potrzeby przedsiębiorców z województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie wdrożenia działań innowacyjnych

3.3 Program Rozwoju Sektora

Program Rozwoju Sektora stanowić będzie główny dokument składany przez interesariuszy zainteresowanych identyfikacją nowej regionalnej inteligentnej specjalizacji. Zawierać powinien nie tylko wnioski z diagnozy i uzasadnienie dla wyboru nowego obszaru strategicznego gospodarki województwa ale – co istotne – również listę niezbędnych przedsięwzięć służących zdobywaniu i utrzymywaniu przewagi konkurencyjnej w wymiarze międzyregionalnym i międzynarodowym. Program Rozwoju stanowić winien wyraz konsensusu i zgody zaangażowanych podmiotów na kierunek rozwoju wskazany dla specjalizacji, dzięki czemu zapewnione zostanie tzw. wspólne przywództwo i potwierdzona gotowość do podejmowania działań na rzecz rozwoju gospodarczego regionu w zidentyfikowanym sektorze. Wzór Programu Rozwoju Sektora stanowi Załącznik nr 2 do niniejszego dokumentu.

Programu rozwoju musi zawierać minimum:

- horyzont czasowy (min. 5 lat od daty opracowania Programu)
- krótki opis proponowanej specjalizacji
- opis trendów rozwoju rynku w obszarze proponowanej IS
- opis poziomu innowacyjności przedsiębiorstw funkcjonujących w regionie w obszarze proponowanej IS oraz ich potencjał technologiczny (wnioski z diagnozy)
- potencjał naukowy w regionie oraz poza regionem na potrzeby rozwoju proponowanej IS (wnioski z diagnozy)
- potencjał współpracy na linii biznes-biznes oraz biznes nauka (wnioski z diagnozy)
- potencjał eksportowy proponowanej IS (wnioski z diagnozy)
- opis kompetencji kadr, dostępności wykwalifikowanych pracowników oraz wsparcie edukacji
- analizę SWOT proponowanej IS (wnioski z diagnozy)
- opis otoczenia biznesowego
- opis masy krytycznej oraz gotowości do absorpcji środków unijnych
- opis zaangażowania interesariuszy
- wpływ rozwoju danego sektora jako IS na rozwój gospodarki regionu
- plan działań (lista przedsięwzięć z zakładanymi rezultatami)

3.4 Poddziałanie 1.2.3 Profesjonalizacja usług ośrodków innowacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020

W trosce o ułatwienie organizacji procesu identyfikacji inteligentnych specjalizacji w regionie, Zarząd Województwa, pełniący rolę Instytucji Zarządzającej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 przygotuje linię budżetową przeznaczoną na proces przedsiębiorczego odkrywania, tj. dofinansowanie instytucji okołobiznesowych wyspecjalizowanych w usługach proinnowacyjnych (tzw. ośrodków innowacji), które podejmą się animacji współpracy interesariuszy systemu innowacji (w tym środowiska naukowego i biznesu) w celu wspólnego opracowania diagnozy i Programu Rozwoju wybranego sektora. Środki przeznaczone na tego rodzaju projekty wyodrębnione zostaną w poddziałaniu 1.2.3 *Profesjonalizacja usług ośrodków innowacji Osi I Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur* (w trybie konkursowym).

Uzyskanie dofinansowania na przeprowadzenie procesu nie gwarantuje w żaden sposób identyfikacji inteligentnej specjalizacji wskazanej w Programie Rozwoju opracowanym w ramach projektu. Ma stanowić wyłącznie wsparcie w organizacji procesu. Jednocześnie Programy Rozwoju nie muszą zostać opracowane wyłącznie z dofinansowaniem środkami RPO WiM.

4 Zgłoszenie Programu Rozwoju i weryfikacja propozycji

4.1 Zgłoszenie Programu Rozwoju

Programy Rozwoju Sektora wraz z diagnozą składane będą w ujednoliconej formie, na formularzach stanowiących Załączniki nr 1 oraz 2 do niniejszych Zasad. Termin oraz miejsce składania Programów wraz z diagnozą zostanie podany do publicznej wiadomości na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (w tym: www.warmia.mazury.pl, www.strategia2030.warmia.mazury.pl).

4.2 Weryfikacja formalna

Weryfikację formalną przedłożonych Programów Rozwoju wraz z załączoną diagnozą prowadzić będzie Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Weryfikowana będzie kompletność dokumentów, w tym **wypełnienie wszystkich obowiązkowych pól formularza** (Załącznik nr 1), czy **zebrana została wymagana liczba podmiotów zaangażowanych** w opracowanie Programu oraz czy dokumenty zostały **zgłoszone w terminie i podpisane** przez osobę reprezentującą grupę interesariuszy. Programy Rozwoju po weryfikacji formalnej (i ewentualnych uzupełnieniach) skierowane zostaną do oceny merytorycznej dokonywanej przez Zespół Ekspertów.

4.3 Zespół Ekspertów

Zespół Ekspertów składać się będzie z niezależnych ekspertów, powołanych przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Ich zadaniem będzie przygotowanie recenzji zgłoszonych

programów Rozwoju Sektora w oparciu o kartę oceny (Załącznik 3). Eksperci będą zobligowani do pisemnego potwierdzenia swojej bezstronności i zapewnienia poufności informacji uzyskanych w ramach prac w Zespole.

5 Przyjęcie specjalizacji

Złożony przez interesariuszy Program Rozwoju Sektora po weryfikacji formalnej dokonanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz po dokonaniu recenzji przez niezależnych ekspertów, zostanie przedłożony do zaopiniowania Regionalnemu Komitetowi Sterującemu ds. Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Komitet stanowi niezależne ciało opiniotawczo-doradcze Zarządu Województwa i skupia przedstawicieli kluczowych dla regionu instytucji naukowych, okołobiznesowych oraz pracodawców. Przedstawiciele RKS ds. RSI po zapoznaniu się z Programami Rozwoju Sektora oraz ich ocenami eksperckimi podejmie uchwałą decyzję o rekomendacji dot. nowych inteligentnych specjalizacji Zarządowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego, który ostatecznie podejmie decyzję odnośnie ewentualnego przyjęcia nowej inteligentnej specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego. Niniejszy proces może zostać powtórzony, o ile zdecyduje o tym Zarząd Województwa.